

FRÅGOR FÖR DAGEN

26

NATIONALITETSKAMPEN I FINLAND

AV

Jur. dr AXEL LILLE

HELSINGFORS 1921
HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG

PRIS 2: 50

FRÅGOR FOR DAGEN

SKRIFTER, UTGIVNA PÅ HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG

XXVI.

NATIONALITETSKAMPEN I FINLAND

EN SPRÅKLAG SOM ICKE TILLFREDS-
STÄLLER DEN SVENSKA BEFOLKNINGEN

AV

Jur. dr AXEL LILLE

HELSINGFORS
HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG

HELSINGFORS 1921
HOLGER SCHILDTS TRYCKERI

DEN NYA SPRÅKLAGEN SÅDAN DEN ANTAGITS AV FINLANDS RIKSDAG.

En ny språklag avsedd att ordna de båda nationalspråkens svenskans och finskans ställning inom administrationen och vid domstolarna har nyligen antagits av Finlands riksdag. Men den svenska befolkningen kan icke nöja sig med denna lag, som kränker likställigheten språken emellan i det den gör finskan till huvudspråk, svenskan till ett underordnat. Väl utgör Finlands svenska nationalitet, vars antal uppgår till inemot 400,000 personer, endast en åttodel av landets hela befolkning. Men denna nationalitet, bosatt här sedan urminnes tider, är lika inhemsk som den finska och har i Finlands politiska och kulturella liv spelat samt spelar fortfarande en roll av allra största betydelse. Den svenska befolkningen är bärare av landets äldre kultur, som alltjämt har behov av det svenska språket såsom sitt uttryck. Kravet på likställighet mellan svenska och finska språket i regeringen, administrationen och vid domstolarna motiveras av hänsyn såväl till denna befolknings egen rätt som även till hela landets väl och bästa. Det fanns en tid, då svenskan var bildningens och administrationens enda språk i Finland. Denna tid sträckte sig över mitten av adertonhundralet. Till detta av den historiska utvecklingen skapade tillstånd vill den svenska befolkningen icke återföra landet. Men svenskarna här motsätta sig att deras språk göres till ett underordnat språk och att detta, på grund av att den finska nationaliteten såsom flertal

gör anspråk på »husbondevälde», undantränges från den centrala förvaltningen. Det⁴ är ingen förhävelse av en minoritet, vilken, såsom den svenska i Finland, i stort sett kulturellt och politiskt byggt upp sitt fosterland, att på alla statslivets områden fordra full likställighet för sitt språk jämsides med flertalets. Men det är denna likställighet man på finskt håll motsätter sig i det man förklarar att den nya språklagen tillgodoser den svenska befolkningens alla berättigade fordringar i avseende å svenskans användande inom statsförvaltningen.

Professorn i finska språket E. N. Setälä har av Finlands regering gjorts till det officiella språkröret inför utlandet av den uppfattning rörande denna lags förträfflighet, som synes vara den rådande inom ledande finska kretsar och den finskspråkiga tidningspressen. Röster ha dock även inom dem medgivit att lagen ingalunda är så förträfflig som man vill låta påskina. *)

Herr Setäläs på statens bekostnad tryckta broschyr bär titeln: »Den nya finländska lagstiftningen beträffande det officiella begagnandet av finska och svenska språken. Broschyren har utkommit på franska språket. Dess avsikt är att inför den utländska opinionen stämpla alla angrepp mot denna språklag såsom obefogade. Finge man tro broschyrförfattaren skulle lagen, i vars förändrade avfattning han själv såsom medlem av riksdagen har haft en väsentlig andel, vara ett non plus ultra i fråga om rättvisa och billighet mot den svenska nationaliteten och dess språk. Broschyren slutar med följande ord: »Lagen skall utan tvivel komma att erkännas för vad den i verkligheten är: en lag inspirerad av en anda av jämlikhet och stående i överensstämmelse med rättvisa och billighet».

Högtravande och vackra ord i sanning. Det är ju under

---

*) Ett betydelsefullt omdöme angående denna av riksdagen antagna lag, vilken, då detta skrives, ännu icke blivit stadfäst, föreligger i det utlåtande, som till republikens president avgivits av Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen ävensom justitiekanslern. Dessa rikets främsta juridiska auktoriteter hava med anmärkningsvärd enstämmighet hemställt att lagen icke måtte stadfästas, utan nytt lagförslag uppgöras och överlämnas till riksdagen.

sådant förhållande blott att beklaga att den svenska minoritetens samtliga representanter i riksdagen inlagt sin gensaga mot lagens avfattning samt att svenska folket anhöllit hos presidenten, att lagen icke av honom måtte stadfästas, såsom kränkande för den svenska befolkningens krav på likställighet med den finska. Dessa representanter ha sålunda haft en annan uppfattning än hr Setälä av rättvisan och billigheten i den nya språklagen. Se här de skäl på vilka den uppfattning grundas att lagen i själva verket icke är rättvis.

Vid avfattandet av Finlands nya regeringsform av år 1919 lyckades det svenska partiet i riksdagen att få antagna — mycket emot de finska partiernas önskan — vissa stadganden avsedda att trygga det svenska folkelementets och det svenska språkets ställning inom landets kulturliv och jämväl inom administrationen. Dessa i allmänna ordalag hållna stadganden förutsätta närmare lagstiftning enligt de i dem angivna grundsatserna. Den språklag varom det i denna broschyr är fråga, utgör just en del av denna lagstiftning.

Regeringsformen fastslår att finska och svenska språken äro republikens nationalspråk. Såsom följd härav stadgar samma grundlag att »finska medborgares rätt att hos domstol eller förvaltande myndighet i sin sak använda sitt finska eller svenska modersmål samt att utfå expedition på detta språk skall tryggas genom lag med beaktande av att landets finskspråkiga och svenskspråkiga befolknings rätt enligt enahanda grunder tillgodoses. Den likställighetsprincip i fråga om den svenska minoritetens och det finska flertalets språk, som sålunda i regeringsformen fastslås, förverkligar emellertid den nya språklagen i viktiga fall icke.

Språklagen indelar landet i en- och tvåspråkiga områden. I de enspråkiga områdena, där expedition utfärdas på ämbetsdistriktets språk, äro dock domstol och länsstyrelse, där ej ärendet angår fastighet, skyldiga att utfärda expedition på det andra språket som använts av sakägaren. Den språkliga likställigheten är härmed tillgodosedd. Men om sakägarna äro flere, ges dylik expedition endast ifall de alla begagnat samma språk. Har en av dem begagnat det andra inhemska

språket, utges expeditionen på ämbetsdistriktets språk. Om åter i tvåspråkigt ämbetsdistrikt kärandena eller sökandena äro flere och betjänat sig av olika språk, skall expeditionen utgivas på flertalets av befolkningens språk. Härmed har likställighetsgrundsatsen givits till spillo för majoritetsprincipen. Det språk som talas av befolkningens flertal bestämmer i bägge dessa fall språket i den till parterna utgående expeditionen. Likställigheten och rättvisan hade emellertid fordrat, att det språk som använts av flertalet parter, även varit expeditionens språk, om man icke hellre, såsom säkerligen riktigast vore, velat överlämna åt myndigheten att i dylika fall av konkurrens mellan olikspråkiga parter bestämma språket med hänsyn till parternas intresse och ärendets natur. Grundlagens stadgande, att envar medborgare äger rätt att utfå expedition på sitt eget språk blir sålunda förvanskad genom att en enda part kan framtvinga expedition på ett språk, som för alla andra är främmande. Det sagda gäller i främsta rummet de högre och centrala myndigheterna, där förhållandet i själva verket blir, att svenskan användes blott om sökandena eller kärandena samtliga äro därom ense, finskan i alla övriga fall. Här ligger en faktisk kränkning av likställighetsgrundsatsen. Ty härmed försättas de svenska medborgarna vid nyssnämnda verk i en långt oförmånligare ställning. Man behöver vidare blott erinra sig att flertalet av befolkningen inom områdena för alla länsstyrelser med undantag av Ålands, är finsk och länsstyrelsernas ämbetsspråk sålunda är finskan, för att finna i huru hög grad dessa stadganden ledera den svenska befolkningens rätt. För denna befolkning blir det en ringa tröst att, sedan de svenska områdena i landet en gång i framtiden avskiltis till svenska län och svenska landskap, man kan säga att samma orättvisa kommer att drabba den finska befolkningen i dessa. Flertalsprincipens tillämpning kommer dock att i långt flere fall träffa det svenska mindretalet än den finska majoriteten.

En ännu starkare kränkning av likställighetsgrundsatsen medföra språklagens stadganden rörande det så kallade inre ämbetsspråket. Finland såsom helhet betraktat är ett två-

språkigt land. Om den språkliga likställighet mellan de båda nationalspråken, finskan och svenskan, såsom grundlagen förutsätter, skall bliva något mera än ett tomt ord, så bör denna likställighet komma till uttryck icke blott i utgående expeditioner till enskilda sakägare, utan även i det inre ämbetspråket. Språklagen stadgar emellertid, att statsmyndighet, vars ämbetsdistrikt är tvåspråkigt, bör såsom inre ämbetspråk begagna flertalets inom ämbetsdistriktet språk. Härmed har såsom regel fastslagits finskans användande såsom ämbetspråk i skriftväxlingen ämbetsverken emellan. Endast i sak, som enbart rör minoritetens av befolkningen eller till minoriteten hörande enskild persons rätt och fördel, skall dennes språk användas. Men detta är ett undantagsfall. Regeln blir att finskan genom den nya språklagen göres till det allmänna ämbetspråket i hela landet (vårt land), med undanskjutande av svenskan. Vad detta för svenskans framtida ställning i vårt offentliga liv betyder fattar man, då samma regel enligt språklagen skall tillämpas även på kyrkans myndigheter, universitetet och andra högsolor, vilkas verksamhet anses omfatta hela landet. Svenska språket skall även från dem efter hand undanträngas av finskan.

De svenska representanterna i det riksdagsutskott som behandlade språklagen framhöllo i sin reservation mot denna bland annat: »att då det är fråga om myndighet vars ämbetsdistrikt omfattar hela landet eller vars verksamhet eljest rör detta, grundsatsen att befolkningens flertals språk bör vara avgörande för det inre ämbetspråket icke kan förverkligas utan att den svenska minoritetens rätt åsidosättes». Gentemot sagda grundsats göres därför gällande att de båda nationalspråken finskan och svenskan böra få användas med lika rätt. Det vill säga vardera språket bör användas i den mån behov därav eller anledning därtill förefinnes, vilket innebär att ett ärende bör i varje särskilt fall handläggas såsom finskt eller svenskt enligt vissa, i lagen noga angivna normer, som böra vara desamma för båda språken. Härmed vederlägges hr Setäläs påstående i hans broschyr att man från svensk sida vill lämna åt ämbetsmännens godtycke att bestämma det inre ämbetspråket hos

statsmyndighet, vars ämbetsdistrikt är tvåspråkigt och vars verksamhet omfattar hela landet.

Detta skattande åt majoritetsprincipen, som avser att undantränga svenskan från hela den centrala förvaltningen, förekommer icke i nu gällande språkförordning av år 1902. Denna tillåter för de centrala ämbetsverken användning av svenskan såsom ett med finskan likställt språk. Den nya språklagen medger icke detta.

Men den nya språklagen gynnar ytterligare förfinskningen av den centrala förvaltningen genom att i regeringens hand lägga rätten att »för ernående av enhetlighet och skyndsamhet» förordna att skriftväxlingen mellan de till olika ämbetsverk hörande myndigheter ävensom deras ämbetsbokföring skall ske på flertalets språk, oberoende av språket i den kommun eller annat ämbetsdistrikt, som utgör området för myndighetens tjänsteverksamhet. Med stöd av detta stadgande kan en finskinnad regering låta svenskan såsom inre ämbetsspråk helt och hållet försvinna från exempelvis tull-, post- och telegrafverken, järnvägarna och andra kommunikationsanstalter, med flere ämbetsverk.

Vidare lämnar språklagen åt regeringen att genom administrativ förordning bestämma språket vid beskickningar och konsulat varförutom från lagens bestämmingar undantages bl. a. expedition, som skall användas utom landet. Härmed har man att motse en förfinskning av Finlands hela utrikesrepresentation. Men detta är stridande mot grundlagens stadganden och jämväl mot rättvisan. Ty rättvisan kräver att även expeditioner, såsom pass för utrikesresa och handlingar tillkomna vid beskickningar utomlands, som utgå till enskild sökande, äro avfattade på dennes språk, för så vitt något av de inhemska språken därvid kommer till användning. Han kommer i motsatt fall i sämre ställning till landets utrikesförvaltning än till övriga myndigheter, som enligt språklagen äro skyldiga att betjäna sig av det språk den sökande använt.

Följden av denna språklag kommer med stor sannolikhet att bliva att svensktalande medborgare vid besättandet av

platser inom administrationen komma att få stå tillbaka för finsktalande och att det svenska folkelementet på detta sätt uteslutes från deltagande i denna del av statslivet. Ty dess verksamhet där försvåras genom att denna till stor del komme att ske med användandet av ett annat språk än dess modersmål. Detta innebär att den svenska minoriteten försättes i en sämre ställning än den finska majoriteten. Också i detta fall kan icke den av grundlagen erkända likställigheten anses vara tillgodosedd. Att den svensktalande befolkningen på detta sätt småningom uteslutes från ämbeten och statstjänster kan icke annat än lända hela landet till skada, helst denna befolkning har att uppvisa en proportionsvis vida större bildad klass än den finsktalande befolkningen.

I den nya språklagen ingår icke något stadgande att »lagberedningen» skall bereda även de svenska lagtexterna. Lagberedningen bör självklart enligt grundlag vara tvåspråkig. Att den nya språklagen saknar varje stadgande härom är en brist som bör avhjälpas. Häri ligger ett av de förnämsta skälen varför man på svenskt håll yrkat att den nu antagna lagen ej skall stadfästas utan nytt förslag till lag uppgöras och föreläggas riksdagen.

Om lagberedningen säger hr Setälä i sin broschyr, att god vilja visserligen icke saknats från finsk sida, men att sådana stadganden icke beröra språklagstiftningen. Man har haft svårt att få dem inpassade i språklagen. De kunde införas i en särskild lag, så vida saken ej kunde ordnas genom en administrativ författning. Men om man medger att svensk lagberedning jämsides med finsk förutsättes i regeringsformen, så har man rätt att betvivla den »goda viljan» på finskt håll att i detta fall skipa rättvisa. Lagarna beredas för närvarande i de flesta fall uteslutande på finska liksom även betänkanden av statens kommittéer för det mesta avfattas blott på detta språk. Följden härav är att lagarnas svenska text blir blott en översättning av den finska samt ofta nog framträder i ett bedrövligt skick. Och även den finska lagtexten blir på detta sätt, i följd av finska språkets ringa utbildning såsom lagspråk, underhålligt. Det svenska lagspråket, som genomgått en fler-

hundraårig utveckling är på grund härav långt mognare och exaktare än det finska samt borde fördenskull allt fortfarande såsom tidigare vara en förebild för detta. I stället ha de svenska lagtexterna, som skola vara lika autentiska som de finska, blivit så bristfälliga, att man icke sällan måste gå till den finska texten för att utröna lagens rätta mening. Ett beredande och utarbetande av lagar på såväl svenska som finska språken skulle även medföra ojämförligt större möjlighet att tillgodogöra sig den med vårt lands samhällsutveckling befryndade, utomordentligt viktiga lagstiftningen i Skandinavien, närmast Sverige.

Av det anförda bör med full klarhet ha framgått att tendensen i den nya språklagen är att mot grundlagens stadgande göra finskan till huvudspråk och tilldela svenskan endast det rum man på finskt håll anser en minoritet kunna göra anspråk på. Svenskarna böra vara nöjda med vad språklagen skänker dem och deras språk. Ty säges i hr Setäläs broschyr: »man kan fråga om det är möjligt att någonstades i världen finna en lag som gåve sådana privilegier åt en till antalet så svag minoritet som den svenska befolkningen». Därmed ger han till känna att denna minoritet icke har rätt att kräva samma ställning för sitt språk som det finska flertalet.

För en i landet främmande nationalitet vore språklagen, som ju icke saknar sina förtjänster, måhända vad hr Setälä anser den vara. En orättvisa blir den för den svenska nationaliteten, vilken såsom inhemsk kan fordra likställighet för sitt språk med finskan på rättsliga, historiska och kulturella grunder. Denna nationalitet och dess betydelse för Finland får icke mätas allenast efter dess numerär, utan efter dess insatser i kulturen och statslivet. Allt fortfarande uppbär svenskan jämte finskan den vetenskapliga såväl som den skönlitterära bildningen i landet. Såsom lagspråk är svenskan till sin struktur av långt fastare byggnad än finskan och dess användning inom statslivet därför av ovärderligt gagn. Finlands historiska såväl som rättsliga urkunder och källskrifter äro till största delen svenska. Det svenska språket bör här bevaras och få intaga en med finskan jämbördig ställning även där-

för att svenskan utgör Finlands brygga till Sverige och de stora kulturländerna i söder och väster

Helsingfors i april 1921.

Sedan denna broschyr skrevs har regeringen efter presidentens stadfästelse av lagen gått i författning om utarbetande av proposition till riksdagen avseende vissa ändringar i lagen. Osäkert är emellertid huruvida riksdagen skall godkänna det av en kommitté uppgjorda förslaget. Detta att regeringen omedelbart efter stadfästandet av lagen ansåg ändringar påkallade, visar kanske bättre än annat lagens olämplighet.

FRÅGOR FÖR DAGEN

1. Ekonomiska spörsmål i krigstid af <i>Emil Schybergson</i>	1:—
2. Hvarför? och Huru? Världskrigets förhistoria och förutsättningar af <i>Eirik Hornborg</i> ..	1:53
3. Våra provinsialismer af <i>Hugo Bergroth</i>	—:80
4. oEknomiska spörsmål i krigstid af <i>Emil Schybergson</i> . Andra samlingen	1:—
5. Torparfrågan af <i>Emil Schybergson</i>	—:50
6. De nya författarna af <i>Olaf Homén</i>	1:90
7. Hvarför måste vi äta? Huru mycket näring behöfva vi dagligen? Våra vanligare födo- ännens näringsvärde och prisbillighet af <i>Georg von Wendt</i>	1:50
8. Ekonomiska spörsmål i krigstid af <i>Emil Schybergson</i> . Tredje samlingen.	1:—
9. Förslag till statsförfattning för Finland af <i>Arvid Neovius</i>	1:50
10. Själlständig lifsmedelspolitik af <i>V. F. Johanson</i>	2:—
11. De främmande folken i Ryssland. Deras fri- hetskraft af <i>Ragnar Numelin</i>	2:—
12. Oafhängighet eller fortsatt förtryck af <i>Hj. J. Procopé</i>	3:—
13. Anteckningar under krigstiden af <i>Emil Schybergson</i>	1:75
14. Brytningstid. Bolschevikkriget i Finland 1917; dess förutsättningar, orsaker och betydelse af <i>Eirik Hornborg</i>	3:—
15. Republik eller konungadöme? af <i>Johannes He- dengren</i>	1:75
16. Framtidsuppgifter af <i>Axel Lille</i>	2:50
17. Efter fejden af <i>Wilhelm Chydenius</i>	1:75
18. Tullpolitiskt ABC. Några frågor, till hvilka en ny tullagstiftning måste fatta position af <i>Ossian Häggman</i>	3:50
19. Finlands svenskar vid skiljevägen af <i>Eirik Horn- borg</i>	2:75
20. Åland i historisk tid af <i>M. G. Schybergson</i> ..	4:75
21. Åländska spörsmål af <i>Ernst von Wendt</i>	4:75
22. Check- och girorörelse af <i>J. Grénman</i>	3:—
23. Språkstriden i Finland af <i>Axel Lille</i>	4:50
24. Ålandsfrågan och Finlands rätt	5:—
25. Den svenska nationaliteten i Finland	5:—
26. Nationalitetskampen i Finland af <i>Axel Lille</i> ..	2:50

HOLGER SCHILDTS FÖRLAGSAKTIEBOLAG
HELSINGFORS